

พยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมในศาลยุติธรรม

สิบเอก วรากร ชวาลา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-2558-9

ลิขสิทธิ์ของจฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EVIDENCE ON ENVIRONMENTAL CASES IN COURT OF JUSTICE

Sergeant Warakorn Chawala

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

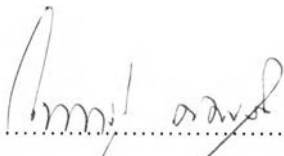
ISBN 974-53-2558-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์	พยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมในศาลยุติธรรม
โดย	สิบเอก วรากร ชวาลา
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร.ชัชชม อรรถมภิญญ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต

..... คณะบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉัตรทิพย์ จันทร์บุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบุญรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.ชัชชม อรรถมภิญญ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์พรเพชร วิชิตชลชัย)

วรากร ชวลา : พยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมในศาลยุติธรรม. (THE EVIDENCE ON ENVIRONMENTAL CASES IN COURT OF JUSTICE) อ.ที่ปรึกษา : รศ.มัทยา จิตติรัตน์, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ.ดร.ชัชชม อรรถกัญญา, 116 หน้า. ISBN 974-53-2558-9

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งในศาลยุติธรรมเกี่ยวกับกระบวนการพยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งในศาลยุติธรรมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกระบวนการพยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งในศาลยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้อง และเอื้อประโยชน์ในการดำเนินคดี รวมทั้งเป็นแนวทางที่จะคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายทางแพ่งในคดีสิ่งแวดล้อมและพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาพบว่ากระบวนการพยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งในศาลยุติธรรมในปัจจุบันของไทยยังไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้อง ไม่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งในศาลยุติธรรมของไทยเพราะคดีสิ่งแวดล้อมถือได้ว่าเป็นคดีที่มีความละเอียดซับซ้อน เป็นคดีที่ต้องใช้วิทยาการทางเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย การพิสูจน์พยานหลักฐานบางคดีต้องมีการปฏิบัติในห้องทดลอง ซึ่งต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูง ประกอบกับการแสวงหาพยานหลักฐานของผู้เสียหายเพื่อนำมาสนับสนุนข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างกระทำได้ยาก เนื่องจากผลกระทบและความเสียหายที่เกิดต่อสิ่งแวดล้อมในบางคดีต้องใช้ระยะเวลา นานกว่าที่จะปรากฏ และแหล่งที่เกิดมลพิษรั่วไหลหรือแพร่กระจายก็มักเป็นโรงงานอุตสาหกรรมหรือเกษตรกรรมซึ่งเป็นสถานที่ที่ไม่เปิดเผย จึงเป็นเหตุให้โจทก์ตกเป็นผู้เสียเปรียบ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การวิจัยฉบับนี้จึงเสนอให้ปรับกระบวนการพยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งในศาลยุติธรรม โดยการกำหนดภาระการพิสูจน์ให้เป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องมีการพิสูจน์หักล้างข้อกล่าวหาของโจทก์ ให้ศาลมีบทบาทในการแสวงหาพยานหลักฐาน ให้มีพยานผู้เชี่ยวชาญของศาลเพื่อความเป็นกลางในการวินิจฉัยตัดสินคดี รวมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการสืบพยานในศาลโดยอิงตามระบบไต่สวน

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนิสิต.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4686306034 : MAJOR LAWS

KEY WORD : THE EVIDENCE IN ENVIRONMENTAL CASES / BURDEN OF PROOF / EXPERT WITNESS

WARAKORN CHAWALA : THESIS TITLE. (THE EVIDENCE ON ENVIRONMENTAL CASES
IN COURT OF JUSTICE) THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. MATTAYA JITTIRAT,
THESIS COADVISOR : CHATCHOM AKAPIN, Ph.D. 116 pp. ISBN 974-53-2558-9.

This research aims at studying and analysing the problems and impediments of the civil proceedings in environmental cases in court of justice under Civil Procedure Code, Civil and Commercial Code, and the Enhancement and Conversation of National Environmental Quality Act. B.E. 2535 (A.D.1992). The answers to such study and analysis will serve as guidances to help improving the situation by means of amending the law on civil proceedings in environmental cases in court of justice to be more efficient, suitable, and useful in the proceedings of the cases, as well as to protect the benefits of the injured party with regard to the civil compensation in environmental cases, and to safeguard the natural resource and environment.

The study found that the Thai civil proceedings on evidence in environmental cases in court of justice at present have not been efficient. Rather, they have become impediments to the proceedings in court of justice. The reason is that the environmental cases have been complicated and most of them required technological science to prove the guilt of the accused. Some identifications of evidence need a plenty of time, as well as a lot of expenses because they are usually operated in labs. Furthermore, it is quite difficult for an injured party to find the evidence for supporting his or her case as the impact and damage on the environment in some cases takes of lot of time to manifest. Besides, many point sources are the industrial or agricultural factories the operation of which are not open to the public. This brings about disadvantages to the plaintiff. To resolve this problem, this thesis suggests that the proceedings of the evidence in environmental cases in court of justice be revised by switching the burden of proof. In so doing, the defendant will have a duty to prove the polluting incident was not caused by his or her activities. The thesis also suggests that the court have a role to seek evidence; and that there should be the court's expert witness for the neutrality in adjudicating the cases; and the court proceedings be reformed towards the inquisitorial system.

Field of study Laws

Academic year 2005

Student's Signature..... *w. cw*

Advisor's Signature..... *[Signature]*

Co-advisor's Signature..... *[Signature]*

กิตติกรรมประกาศ

ในการค้นคว้าวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์ เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาสละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยได้กรุณาให้คำปรึกษาตลอดจนสั่งสอนและชี้แนะสิ่งต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เขียน จนทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. ชัชชม อรรถมภิษฎา ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และได้ให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ผู้เขียนทั้งทางด้านการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนให้คำแนะนำที่ดีรวมถึงการติดตามตรวจสอบเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียนอย่างสม่ำเสมอและเป็นอย่างยิ่ง จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์นี้ โดยได้ให้คำแนะนำและคำสั่งสอนที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในขณะสอบจนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ พรเพชร วิชิตชลชัย และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ อธิพล ศรีเสาวลักษณ์ ที่ได้สละเวลามาเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์นี้ โดยได้ให้ข้อคิดและคำแนะนำที่ดีในการเพิ่มเติมเนื้อหาของวิทยานิพนธ์นี้ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้สัมภาษณ์ และได้ให้ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ อันนำมาสู่การวิเคราะห์ วิจัย วิทยานิพนธ์นี้ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้จากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนขอมอบแด่คุณแม่ชันทอง ขวาลา อันเป็นที่รักของผู้เขียน และขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแด่คุณพ่อวีระ ขวาลา ที่ล่วงลับไปแล้ว และขอมอบแด่บูรพาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้เขียน รวมทั้งขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งที่ได้กล่าวนามและมิได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ด้วย หากวิทยานิพนธ์นี้มีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

2.1.4	ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดโดยเคร่งครัด (Theory of Strict Liability)	17
2.1.5	ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดเด็ดขาด (Theory of Absolute Liability)	28
2.1.6	ทฤษฎีว่าด้วยความน่าจะเป็น (Theory of Probability)	30
2.2	ระบบกฎหมายลักษณะพยาน	32
2.2.1	ระบบกล่าวหา (Accusatorial System)	34
2.2.2	ระบบไต่สวน (Inquisitorial System)	35
2.2.3	ระบบกฎหมายลักษณะพยานของไทย	37
2.3	ประเภทของพยานหลักฐาน	39
2.3.1	พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญ	39
2.3.2	พยานชั้นที่หนึ่งและพยานชั้นที่สอง	40
2.3.3	พยานโดยตรงกับพยานแวดล้อม	40
2.3.4	ประจักษ์พยานและพยานบอกเล่า	41
2.3.5	พยานในคดีแพ่งและพยานในคดีอาญา	41
2.4	ขั้นตอนการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งในศาลยุติธรรมกับกระบวนการพยานหลักฐานและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	43
2.5	ปัญหาเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่ง	49
บทที่ 3	กระบวนการพยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งของต่างประเทศ	55
3.1	ประเทศสหรัฐอเมริกา	55
3.1.1	ความเป็นมาของอำนาจตุลาการของศาลสหรัฐอเมริกา	55
3.1.2	ระบบศาลสหรัฐอเมริกา	56
3.1.3	วิธีพิจารณาความแพ่งและกระบวนการพยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งของสหรัฐอเมริกา	59
3.2	ประเทศญี่ปุ่น	67
3.2.1	ความเป็นมาของอำนาจตุลาการของศาลญี่ปุ่น	67
3.2.2	ระบบศาลญี่ปุ่น	68
3.2.3	วิธีพิจารณาความแพ่งและกระบวนการพยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งของญี่ปุ่น	72

บทที่ 4	วิเคราะห์คดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งในเชิงพยานหลักฐาน.....	78
4.1	กระบวนการพยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งก่อนขึ้นสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาล.....	78
4.1.1	การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นเตรียมฟ้องคดี.....	78
4.1.2	การเปิดเผยพยานหลักฐานของคู่ความฝ่ายปักษ์ (Discovery).....	81
4.2	กระบวนการพยานหลักฐานคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งในระหว่างการพิจารณาคดีในชั้นศาล.....	82
4.2.1	การกำหนดภาระการพิสูจน์ (Burden of Proof).....	82
4.2.1.1	ภาระการพิสูจน์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในมูลเหตุแห่งละเมิด.....	83
4.2.1.2	ภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535.....	86
4.2.2	การแสวงหาและการรวบรวมพยานหลักฐาน.....	91
4.2.3	พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert Witness).....	96
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	100
5.1	บทสรุป.....	100
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	103
	รายการอ้างอิง.....	106
	ภาคผนวก.....	112
	ภาคผนวก ก.....	113
	ภาคผนวก ข.....	115
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	116